

หลักสูตรตัวอย่างปริญญาตรีทางการบัญชี

สมชาย เลิศภิรมย์สุข
คณบดี คณะบัญชี มหาวิทยาลัยธนบุรี

1. บทนำ

สภาวิชาชีพบัญชี ได้ออกประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 17/2552 เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2552 เรื่อง หลักสูตรตัวอย่างปริญญาตรีทางการบัญชี เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้กับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่เปิดดำเนินการสอนสาขาวิชาการบัญชี ในระดับปริญญาตรี

2. หลักการและเหตุผล

ด้วยคณะกรรมการวิชาชีพบัญชีด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี มีหน้าที่พิจารณาให้การรับรองวุฒิปริญญาตรีทางการบัญชีของผู้สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาการบัญชีที่มีความประสงค์จะสมัครเป็นสมาชิกสามัญกับสภาฯ จึงมีความจำเป็นต้องวางแนวทางการพิจารณาให้การรับรองวุฒิการศึกษาให้กับผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่เปิดดำเนินการสอนสาขาวิชาการบัญชีในระดับปริญญาตรีและสามารถปฏิบัติตามทุกสถาบันได้อย่างมีประสิทธิภาพเสมอภาค แนวทางดังกล่าวเกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สภาวิชาชีพบัญชี โดยคณะกรรมการวิชาชีพบัญชีด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี จึงได้พัฒนาหลักสูตรตัวอย่างที่มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีขึ้น เพื่อใช้

ประกอบการพิจารณารับรองวุฒิปริญญาตรีทางการบัญชี โดยการรับรองหลักสูตรปริญญาตรีทางการบัญชีให้กับสถาบันต่างๆ สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้ปฏิบัติตามก่อนที่จะมี พ.ร.บ.วิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547

3. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้หลักสูตรตัวอย่าง มีโครงสร้างหลักสูตรเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี ของคณะกรรมการการอุดมศึกษา
2. เพื่อให้หลักสูตรตัวอย่าง มีโครงสร้างหลักสูตรครอบคลุมเนื้อหาวิชาตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี
3. เพื่อให้สถาบันการศึกษาต่างๆ ใช้แนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร
4. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณารับรองวุฒิปริญญาตรีทางการบัญชี

4. หลักสูตรตัวอย่างปริญญาตรีทางการบัญชี

หลักสูตรปริญญาตรีทางการบัญชีระบบทวิภาค ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวม ไม่น้อยกว่า 126 หน่วยกิต ประกอบด้วย

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 30 หน่วยกิต
  2. หมวดวิชาเฉพาะ 90 หน่วยกิต
  3. หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต
- รวม **126** หน่วยกิต

5. โครงสร้างหลักสูตร

ประกอบด้วย หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี โดยมีสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตของแต่ละหมวดวิชา ดังนี้

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 30 หน่วยกิต
2. หมวดวิชาเฉพาะ 90 หน่วยกิต

2.1 วิชาแกน 42 หน่วยกิต

(ก) ประกอบด้วย 4 รายวิชา 12 หน่วยกิต ดังนี้

- (1) การภาษีอากร 1 3 หน่วยกิต
- (2) การบัญชีขั้นต้น/ขั้นต้น 3 หน่วยกิต
- (3) หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ 3 หน่วยกิต
- (4) การจัดการเชิงกลยุทธ์ 3 หน่วยกิต

(ข) กลุ่มภาษาอังกฤษสำหรับธุรกิจ 6 หน่วยกิต

(ค) รายวิชาที่เป็นความรู้ด้านองค์กรและธุรกิจโดยเนื้อหาต้องครอบคลุมทุกหัวข้อการเรียนรู้รวมอย่างน้อย 24 หน่วยกิต ดังนี้

ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ความรู้ด้านบรรษัทภิบาล ความรู้ด้านจรรยาบรรณการประกอบธุรกิจ ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจและกฎหมายพาณิชย์ ความรู้ด้านตลาดการเงินและตลาดทุน ความรู้ด้านวิธีการเชิงปริมาณ ความรู้ด้านพฤติกรรมองค์กร ความรู้ด้านการจัดการและการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์

ความรู้ด้านการตลาด และ ความรู้ด้านธุรกิจระหว่างประเทศและโลกาภิวัตน์

2.2 วิชาเอก ประกอบด้วย 11 รายวิชา 33 หน่วยกิต

- 2.2.1 การบัญชีชั้นกลาง 1/ชั้นกลาง 1 3 หน่วยกิต
- 2.2.2 การบัญชีชั้นกลาง 2/ชั้นกลาง 2 3 หน่วยกิต
- 2.2.3 การบัญชีชั้นสูง 1/ชั้นสูง 1 3 หน่วยกิต
- 2.2.4 การบัญชีชั้นสูง 2/ชั้นสูง 2 3 หน่วยกิต
- 2.2.5 การบัญชีต้นทุน 1 3 หน่วยกิต
- 2.2.6 การบัญชีต้นทุน 2 3 หน่วยกิต
- 2.2.7 การตรวจสอบภายในและการควบคุมภายใน 3 หน่วยกิต
- 2.2.8 การสอบบัญชี 3 หน่วยกิต
- 2.2.9 ระบบสารสนเทศทางการบัญชี 3 หน่วยกิต
- 2.2.10 รายงานการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน 3 หน่วยกิต
- 2.2.11 การภาษีอากร 2 3 หน่วยกิต

2.3 วิชาเลือกเฉพาะ 15 หน่วยกิต

ประกอบด้วยวิชาสัมมนาไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต และรายวิชาในกลุ่มต่างๆ ต่อไปนี้

- 2.3.1 กลุ่มวิชาการบัญชีการเงิน เช่น
  - (1) สัมมนาบัญชีการเงิน
  - (2) การบัญชีหน่วยงานภาครัฐ
  - (3) การบัญชีเฉพาะกิจการ เช่น

- ธนาคาร	- สหกรณ์
- โรงพยาบาล	- ประกันภัย
- มรดกและทรัสต์	- โรงแรม
- สถาบันการเงิน	- การเกษตรกรรม
- ธุรกิจการท่องเที่ยว	- ธุรกิจขนาดย่อม

หมายเหตุ ไม่ว่าจะเลือกสอนจำนวน 1 ประเภท
ธุรกิจหรือมากกว่า จะนับได้ตามความเป็นจริงแต่ไม่เกิน
3 หน่วยกิต

2.3.2 กลุ่มวิชาการบัญชีบริหาร เช่น

- (1) สัมมนาบัญชีบริหาร
- (2) การวางแผนกำไรและการควบคุม
- (3) การบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

2.3.3 กลุ่มวิชาการตรวจสอบ เช่น

- (1) สัมมนาการสอบบัญชี
- (2) สัมมนาการตรวจสอบภายใน
- (3) การตรวจสอบและควบคุมระบบสารสนเทศ
- (4) การบัญชีนิติเวช (Forensic Accounting)

2.3.4 กลุ่มวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบัญชี เช่น

- (1) สัมมนาเทคโนโลยีและระบบ
สารสนเทศทางการบัญชี
- (2) การจัดการฐานข้อมูล
- (3) การวิเคราะห์และออกแบบ
ระบบสารสนเทศทางการบัญชี
- (4) การรักษาความปลอดภัยของ
ระบบสารสนเทศและการควบคุม

2.3.5 กลุ่มวิชาภาษีกฎหมาย เช่น

- (1) สัมมนาภาษีกฎหมาย
- (2) การวางแผนภาษี

2.3.6 กลุ่มอื่นๆ เช่น

- (1) วิจัยทางการบัญชี
- (2) สถิติเพื่อการวิจัย

3. หวดเลือกเสรี 6 หน่วยกิต

รวม 126 หน่วยกิต

6. ประเด็นคำถามเกี่ยวกับหลักสูตรตัวอย่าง ปริญญาตรีทางการบัญชี

1. ถาม จากประกาศฉบับที่ 17/2552 “ทั้งนี้หลักสูตรใหม่
หรือหลักสูตรปรับปรุงที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา
2552 เป็นต้นไป จะต้องเป็นไปตามหลักสูตรตัวอย่าง
ปริญญาตรีทางการบัญชีแนบท้ายประกาศ” หมายความว่า
คำอธิบายรายวิชาจะต้องเหมือนกับของสถาบันบัญชีฯ ใช่
หรือไม่

ตอบ คำอธิบายรายวิชาของสถาบันการศึกษา
ต่าง ๆ อาจจะแตกต่างกันไปจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
ตัวอย่างได้โดยให้สถาบันการศึกษานั้นชี้แจงรายละเอียด
โดยเปรียบเทียบชื่อวิชา เนื้อหารายวิชา และจำนวน
หน่วยกิต ในหลักสูตรของสถาบันการศึกษากับหลักสูตร
ตัวอย่าง เพื่อให้สภาฯ พิจารณา

2. ถาม จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 120 หน่วย
กิต ได้หรือไม่

ตอบ ตามประกาศของสภาวิชาชีพบัญชี
โครงสร้างหลักสูตรแบ่งเป็นหมวดรายวิชาศึกษาทั่วไป
หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี โดยมีหน่วย
กิตรวมตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 126 หน่วยกิต ดังนั้น
จำนวนหน่วยกิตขั้นต่ำจึงควรกำหนดตามที่สภาวิชาชีพ
บัญชีระบุ ทั้งนี้ หากสถาบันการศึกษาใด จะมีหน่วย
กิตรวมตลอดหลักสูตรเกินกว่า 126 หน่วยกิตก็สามารถ
ทำได้

3. ถาม เรื่องหลักสูตรบัญชีบัณฑิต ซึ่งเป็นหลักสูตร
ปรับปรุง พ.ศ. 2549 และสภาวิชาชีพบัญชีให้การรับรอง
หลักสูตรแล้ว (เข้าเรียนปี 50 และ 51) เมื่อจบแล้วสภา

วิชาชีพบัญชีจะยังให้การรับรองหรือไม่ เนื่องจาก มีหน่วย
กิตรวมตลอดหลักสูตรเพียง 120 หน่วยกิต

ตอบ จำนวนหน่วยกิต 126 หน่วยกิต จะมีผล
เฉพาะหลักสูตรที่จัดทำใหม่หรือปรับปรุงที่มีผลบังคับใช้
ตั้งแต่ปีการศึกษา 2552 เป็นต้นไป

จากคำถามถ้าเป็นหลักสูตรที่ปรับปรุง พ.ศ. 2549
และสภาวิชาชีพบัญชีให้การรับรองแล้วถึงแม้จะมีหน่วย
กิตรวม 120 หน่วยกิต ก็ยังสามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิก
สภาฯ ได้ จนกว่าหลักสูตรนี้จะปรับปรุงใหม่

4. ถาม กลุ่มวิชาเลือกเฉพาะ 15 หน่วยกิต ทางสถาบัน
สามารถจัดเป็นวิชาที่ไม่เกี่ยวข้องกับทางการบัญชี เช่น
การตลาด การเงิน ฯลฯ เพื่อให้นักศึกษาจะได้มีความรู้
ทางด้านอื่นได้หรือไม่

ตอบ วิชาเลือกเฉพาะเปิดค่อนข้างกว้างให้กับ
สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่จะเน้นจุดเด่นของการศึกษาของ
สถาบันว่าแตกต่างจากสถาบันการศึกษาอื่นในแง่ใด จึง
กำหนดเพียงว่าต้องมีวิชาสัมมนาทางการบัญชี อย่างน้อย 3
หน่วยกิต ส่วน 12 หน่วยกิต จะเป็นรายวิชาที่ไม่เกี่ยวข้องกับ
ทางการบัญชีได้

5. ถาม ชื่อปริญญาใช้ชื่อปริญญา “บริหารธุรกิจบัณฑิต”
หรือ “บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี” ได้หรือไม่

ตอบ การกำหนดชื่อปริญญาจะเป็นไปตาม
ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 13 กรกฎาคม 2549
เรื่อง หลักเกณฑ์การกำหนดชื่อ ปริญญา พ.ศ. 2549 ข้อ 5
ชื่อปริญญาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และอักษรย่อปริญญา
ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ข้อ 3 ปริญญาสำหรับวิชาชีพ ข้อ
3.2 สาขาวิชาการบัญชี คือ 1) บัญชีบัณฑิต 2) บัญชี
มหาบัณฑิต 3) บัญชีคุณวุฒิบัณฑิต

6. ถาม แต่ละสถาบันควรปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้อง
กับสภาวิชาชีพบัญชีทันทีใช่หรือไม่

ตอบ ระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตรของแต่ละ
สถาบันให้ใช้หลักเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ของสกอ.
หากหลักสูตรทางการบัญชี ของแต่ละสถาบัน ยังอยู่ใน
ระยะที่ สกอ. กำหนด สถาบันยังสามารถใช้ได้ และเมื่อ
ครบกำหนดการปรับปรุงหลักสูตรตามเกณฑ์ของ สกอ.
แล้ว ควรดำเนินการปรับปรุงตามประกาศของสภาวิชาชีพ
บัญชี

7. ถาม จำนวน 3 หน่วยกิต ในแต่ละรายวิชา หมายความว่า
ว่าสถาบันจะต้องดำเนินการสอนอย่างไร

ตอบ การคิดหน่วยกิต เป็นไปตามเกณฑ์ของ
สกอ. คือ

1. รายวิชาภาคทฤษฎี ที่ใช้บรรยาย หรืออภิปรายปัญหา
ไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมง ต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่า
เท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

2. รายวิชาภาคปฏิบัติ ที่ใช้เวลาฝึกหรือทดลองไม่น้อย
กว่า 30 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ
1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

3. การฝึกงานหรือการฝึกภาคสนาม ที่ใช้เวลาฝึกไม่
น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ
1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

4. การทำโครงงานหรือกิจกรรมการเรียนอื่นใดตามที่
รับมอบหมายที่ใช้เวลาทำโครงงานหรือกิจกรรมนั้นๆ ไม่
น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ
1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

8. ถาม หากหลักสูตรของคณะบัญชีมีบางรายวิชา ไม่เป็น 3 หน่วยกิต จะได้หรือไม่

ตอบ ตามคำชี้แจงหน้า 2 ข้อ 4 วรรค 2 ได้ให้รายละเอียดในเรื่องนี้ไว้ดังนี้ หากหลักสูตรของสถาบันการศึกษามีบางรายวิชาไม่เป็น 3 หน่วยกิต ให้สถาบันการศึกษาทำรายละเอียดเปรียบเทียบและชี้แจงประกอบการพิจารณา

9. ถาม รายวิชาการบัญชีเฉพาะกิจการ ของสถาบันการศึกษา ได้แบ่งแยกออกเป็นรายวิชาการบัญชี โรงแรม การบัญชีสหกรณ์ การบัญชีธนาคาร การบัญชีรับเหมาก่อสร้าง ฯลฯ ถามว่า จะสามารถนับเป็นแต่ละรายวิชา วิชาละ 3 หน่วยกิต ได้หรือไม่

ตอบ ไม่ว่าจะเลือกสอนจำนวน 1 ประเภทธุรกิจ หรือมากกว่า จะนับให้ตามความเป็นจริงแต่ไม่เกิน 3 หน่วยกิต

10. ถาม หากสถาบันการศึกษาได้จัดทำและปรับปรุงหลักสูตร แล้วนักศึกษาที่จะจบการศึกษาสามารถขอเข้ารับการทดสอบ เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้ใช่หรือไม่

ตอบ ในทางปฏิบัติ สภาวิชาชีพบัญชีจะพิจารณาเป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 คณะกรรมการวิชาชีพบัญชีด้านการศึกษา และเทคโนโลยีการบัญชี จะพิจารณารับรองวุฒิปริญญาตรีทางการบัญชีเพื่อรับเป็นสมาชิกสามัญของสภาวิชาชีพบัญชี

ขั้นตอนที่ 2 คณะอนุกรรมการพิจารณาคุณสมบัติของผู้ขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต จะพิจารณาว่าเนื้อหาหลักสูตรเป็นไปตามเกณฑ์หรือไม่

11. ถาม หลักสูตรตัวอย่างปริญญาตรีทางการบัญชี ไม่มีหลักสูตร 2 ปีต่อเนื่อง

ตอบ เป็นการปฏิบัติตามประกาศของคณะกรรมการการอุดมศึกษา ลงวันที่ 10 พฤศจิกายน 2551 เรื่อง การจัดการศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ของสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2551 สกอ. ได้มีประกาศให้สถาบันอุดมศึกษาต้องยุติการรับผู้เข้าศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 ดังนั้น สภาฯ จึงมีหลักสูตรตัวอย่าง เพียงหลักสูตร 4 ปีเท่านั้น

12. ถาม ในการปรับปรุงหลักสูตรตามตัวอย่างของสภาวิชาชีพบัญชี จะต้องดำเนินการอย่างไร

ตอบ ให้แต่ละสถาบันการศึกษาดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรตามแนวปฏิบัติในการนำเสนอหลักสูตรระดับอุดมศึกษาต่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และเมื่อคณะกรรมการการอุดมศึกษา พิจารณารับทราบหรือรับรองหลักสูตรปรับปรุงแล้ว ขอให้แต่ละสถาบันการศึกษา จัดส่งหลักสูตรดังกล่าวที่ผ่านการรับทราบหรือรับรองแล้วมายังสภาวิชาชีพบัญชี เพื่อพิจารณาต่อไป

7. บทสรุป

สถาบันอุดมศึกษา ที่มีการจัดการเรียนการสอนทางด้านวิชาการบัญชี ควรพิจารณาจัดทำหรือปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามแนวทางที่สภาวิชาชีพบัญชี กำหนดไว้ในประกาศฉบับที่ 17/2552 เพื่อเป็นประโยชน์ในการพิจารณาให้การรับรองวุฒิปริญญาตรีทางการบัญชี ซึ่งหลักสูตรตัวอย่างนี้ถือว่ามีความเหมาะสมและค่อนข้างจะเปิดกว้างให้แก่สถาบันการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

8. บรรณานุกรม

- [1]. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. (2548, 21 กุมภาพันธ์). เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 122 ตอนพิเศษ 39 ง.ประกาศสภาวิชาชีพบัญชี (2552, 26 พฤษภาคม).
- [2]. เรื่อง หลักสูตรตัวอย่างปริญญาตรีทางการบัญชี.สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2551ก). มาตรฐานการศึกษา ระหว่างประเทศ สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 1-8. คณะกรรมการวิชาชีพบัญชีด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์.

